

ÖĞRENCİ

ADI: .....

SOYADI: .....

SINIFI: ..... NO: .....

ESKİŞEHİR İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ÖLÇME DEĞERLENDİRME MERKEZİ
2023 - 2024 EĞİTİM - ÖĞRETİM YILI
TARİH DERSİ 9. SINIFLAR
2. DÖNEM 2. YAZILI ÖRNEK SINAV SORULARI **

Okulunuzun Adı

CEVAP ANAHTARI

9.5.1. İslamiyet'in doğuşu sırasında Arap Yarımadası, Asya, Avrupa ve Afrika'nın genel durumunu açıkla.

b) Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğinin öncesinde Mekke'deki ve Arap Yarımadası'nın geri kalan kısmındaki siyasi durum ve toplumsal düzen ana hatlarıyla kısaca ele alınır.

1. İslamiyet öncesi Arap toplumunda sosyal adaletin olmadığını gösteren iki kanıt yazınız.(5+5=10 puan)

a) Kölelerin varlığı b) Kadınların alınıp satılabilmesi c) Kadınların mirastan pay alamaması d) Cariyelerin varlığı e) Mevalilerin varlığı

Not:Bu maddelerden herhangi birini yazan 5 puan, ikisini yazan 10 puan alır.(Olası doğru yanıtlar puanla değerlendirilir.)

9.5.2. Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Dört Halife Dönemi'nde Müslümanların Arap Yarımadası ve çevresinde siyasi hâkimiyet kurmaya yönelik faaliyetlerini analiz eder.

ç) Dört Halife Dönemi'nde İslam toplumunun idaresi, sınırların genişlemesi ve Müslümanlığın yayılması üzerinde durulur.

2. Dört Halife Dönemi'nin "Cumhuriyet Dönemi" olarak adlandırılmasının nedenini yazınız.(10 puan)

Halifelerin (bir tür) seçimle belirlenmesi

9.5.3. Emeviler ile birlikte İslam Devleti'nin yapısında meydana gelen değişimi analiz eder.

a) Emeviler Dönemi'nde hilafetin saltanata dönüştüğü ve Arap olmayan unsurların (mevali) zaman zaman devlet idaresi ve sosyal yaşamda bazı haklardan mahrum bırakıldıkları vurgulanır.

3. Emevi hükümdarlarından Ömer bin Abdülaziz'in başa geçen sekizinci halife olmasına rağmen Beşinci Halife olarak adlandırılma nedeni nedir, yazınız.(10 puan)

Soruda belirtilen değerlendirme ölçütlerine uygun şekilde yazılmış örnek bir yanıt aşağıda sunulmuştur

Döneminde, mevalilerden alınan cizye vergisini kaldırması

(ayrımcılığa son vermesi, toplumun her kesimini kucaklaması yönüyle dört halife dönemine benzer bir yönetim anlayışı uyguladığı için.)Öğrencilerden Dört Halife Dönemi'nde uygulanan ama Emeviler de Ömer bin Abdülaziz dönemine kadar uygulanmayan özelliklerden birini cümlede kullanmaları beklenmektedir.

9.5.4. Türklerin Abbasi Devleti'ndeki askerî ve siyasi gelişmelerde oynadıkları rolleri açıkla.

a) Abbasiler Dönemi'ndeki başlıca siyasi gelişmelere değinilerek Halife Me'mun ve Mu'tasım Dönemlerinde Türk asker ve devlet görevlilerinin Abbasi devlet yönetiminde artan etkisi ve bu durumun sonuçları kısaca açıklanır. Bu bağlamda öğrencilerin, Cahiz'in eserinden (Türklerin Faziletleri) hareketle Türk imajı/algısını (vatanseverlik, cesaret, savaşçılık vb.) yorumlamaları sağlanır.

4. Abbasi Devleti'nin askeri gücünün zayıf olmasına rağmen varlığını uzun bir süre devam ettirebilmesinin temel nedenini yazınız.(10 puan)

Öğrencilerden olayda Türklerin rolünün vurgulanması beklenmektedir.

Örnek yanıt: Türklerin koruyuculuğuna girmeleri bunda etkili olmuştur.

9.5.5. VIII ve XII. yüzyıllar arasında İslam medeniyeti çerçevesindeki ilmi faaliyetleri medeniyete katkısı bakımından değerlendir.

c) Öğrencilerin, İslam dünyasında ortaya çıkan bilimsel gelişmeleri ve bu gelişmelerin Avrupa'ya etkilerini değerlendirmeleri sağlanır. Bu bağlamda önemli şahsiyetler ve tercüme faaliyetleri ekseninde Endülüs'teki düşünce ve kültür dünyasını analiz etmeleri sağlanır.

5. Avrupalıların İslam bilim ve kültürünü tanımalarına ve bundan etkilenmelerine neden olan iki faaliyet yazınız.(5+5=10 puan)

a) Haçlı Seferleri b) Akdeniz ticaretinin gelişmesi c) İslam fetihleri d) İspanya'da kurulan medreseler e)Tercüme faaliyetleri f) İstanbul'un fethiyle Avrupa'ya giden Bizanslı bilginler

Not:Bu maddelerden herhangi birini yazan 5 puan, ikisini yazan 10 puan alır.(Olası doğru yanıtlar puanla değerlendirilir.)

9.6.1. Türklerin İslamiyet'i kabul etmeye başlamaları ile Türkiye Selçuklu Devleti'nin kuruluşu arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

6. Pasinler Savaşı-Malazgirt Savaşı-Dandanakan Savaşı

Bu savaşları kronolojik sıraya göre yazınız.(10 puan)

Öğrencilerden Türk tarihindeki belli başlı olayların kronolojik sırasını bilmeleri beklenmektedir.

Yanıt: Dandanakan Savaşı-Pasinler Savaşı-Malazgirt Savaşı

9.6.2. Türklerin İslamiyet'i kabul etme sürecine etki eden faktörleri açıkla.

a) Öğrencilerin, Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinde etkili olan faktörler hakkında araştırma yaparak ulaştığı sonuçları açıklamaları sağlanır. Türk topluluklarının İslamiyet'i kabullerinin bir anda ve toplu olarak değil aşamalı olarak ve farklı tarihlerde gerçekleştiği çıkarımında bulunmaları sağlanır.

7. İslam öncesi Türk topluluklarının çeşitli dönemlerde kabul ettikleri Budizm, Maniheizm, Musevilik ve Hristiyanlık dinlerinin Türklerde yarattığı olumsuz sonucu yazınız.(10 puan)

Türkler İslamiyet'i kabullerinden önce birçok dinle tanışmış bunlardan bazılarını benimseyen topluluklar olmuştur.

Öğrencilerden bu dinlerin Türkler üzerindeki olumsuz sonucu cümlede kullanmaları beklenmektedir.

Örnek yanıt: Türklerin kimliklerini kaybetmelerine neden oldular.

9.6.2. Türklerin İslamiyet'i kabul etme sürecine etki eden faktörleri açıkla.

b) Acemler, Berberiler ve Kürtlerin İslam dinini kabul etme süreçlerine değinilir.

8. İslamiyet öncesi Kuzey Afrika'da kalabalık bir Berberi nüfus olmasına rağmen günümüzde sayılarının yok denilebilecek seviyeye gerileme nedenini yazınız.(10 puan)

Arap kültürü içinde benliklerini kaybetmeleri, Araplaşmaları.

9.6.3. Karahanlı ve Gazneli örneklerinden hareketle İslamiyet'in kabulünün Türk devlet yapısında ve toplumsal hayatta meydana getirdiği değişimleri analiz eder.

9. Karahanlılar Devleti'nde Kök Türklerden farklı olarak "konar-göçer yaşam tarzının yerini yerleşik toplum düzenine, sözlü kültürün ise yazılı kültüre" bırakmasındaki temel nedeni yazınız.(10 puan)

Öğrencilerden İslamiyet'in kabulünün Türklerin yaşam tarzı üzerindeki etkilerini bilmeleri beklenmektedir.

İslamiyet'in kabulü, İslamiyet'in etkisi

9.6.3. Karahanlı ve Gazneli örneklerinden hareketle İslamiyet'in kabulünün Türk devlet yapısında ve toplumsal hayatta meydana getirdiği değişimleri analiz eder.

10. Türklerin İslamiyet'i kabulü sonrasında devlet yönetimiyle ilgili egemenlik anlayışında değişiklik olup olmadığını bir örnekle açıklayınız.(10 puan)

Öğrencilerin tarihsel süreç içinde Türklerde egemenlik anlayışını bilmeleri beklenmektedir.

Yanıt: Türklerin İslamiyet'i kabulü egemenlik anlayışlarında bir değişikliğe yol açmamıştır. Egemenliğin Gök Tengri/Allah tarafından bir aileye/kişiye verildiği inancı devam etmiştir. Kut anlayışı İslamiyet'in kabulü sonrasında "Allah'ın nasibi veya takdiri "olarak ifade edilmiştir. Yani egemenliğin kaynağının ilahi olduğu anlayışı değişmemiştir.

** Bu örnek yazılı sınav soruları 9 Şubat 2024 tarihinde yapılan İl Zümre Öğretmenler Kurulu toplantısında il/ilçe alan zümre öğretmenlerince kararlaştırılan senaryolardan 1. senaryo dikkate alınarak hazırlanmıştır.